

Sammendrag kapittel 1 (bokmål)

Geografifaget

Geografi betyr jordbeskrivelse og kommer av de greske ordene **geo** (= *jord*) og **grafein** (= *beskrivelse*). I det moderne faget geografi vil vi også **forklare og forstå** det vi beskriver. Et viktig spørsmål i geografi blir derfor «**Hvorfor er det slik akkurat her?**»

I geografi studerer vi spesielle tema knyttet til jordoverflata, slik som for eksempel geologi, vær og klima og naturkatastrofer, eller utbredelse av ressurser, næringsliv og befolkning. Vi kan også studere et land eller et område – en **region** – og trekke inn alle relevante tema for å beskrive og forklare regionens særpreg.

Kart er en avbildning (projeksjon) av den krumme jordoverflata i ett plan. Dette kan ikke lages uten feil. Enten vil det bli feil i flateforhold (areal) eller i vinkler (form). Dette vises godt på noen verdenskart, for eksempel kart basert på Mercators sylinderprojeksjon. Her blir landarealene overdrevet i størrelse når vi beveger oss fra ekvator mot polene. På et slikt kart vil for eksempel Grønland se mye større ut enn det er i virkeligheten sammenlignet med Afrika.

Kart som viser et enkelt tema, slik som klima, geologi eller bosetningsmønster, kalles **temakart**. Kart som viser høydekurver, slik at vi kan lese terrengformer ved hjelp av kartet, kalles **topografiske kart**. Dersom høydekurvene ligger tett, er det bratt. Dersom det er langt mellom høydekurvene, er det flatere terreng. Høydeforskjellen mellom to slike kurver kalles **ekvidistanse**.

Målestokken på et kart er en avstand målt på kartet dividert med den samme avstanden målt i terrenget. På et topografisk kart i målestokk 1 : 50 000, vil 1 cm på kartet tilsvare 500 meter i terrenget. Stor målestokk gir et detaljert kart over et lite område mens et kart i liten målestokk gjengir større områder. Et verdenskart i et atlas kan for eksempel ha en målestokk på 1 : 100 mill.

Kart regnes som geografens viktigste hjelpemiddel. Fenomener plottet på et kart kan vise mønstre som bidrar til å forklare årsaker og sammenhenger. Et historisk eksempel er dr. Snows kolerakart fra London 1854.

Kart er et viktig hjelpemiddel og kan blant annet brukes til ulike former for arealplanlegging. I dag foregår mye arealplanlegging og analyse ved hjelp av GIS (Geografiske informasjonssystemer). Her kan ulike fenomener ses samtidig, og i sammenheng, og analyseres ved å laste inn flere **kartlag** på et GIS-kart.